

→ Världsekonomin under pandemin | SvD.se

Pandemin stal liv, jobb – och arbetskrafter

Staden som aldrig sover tvingades stänga ned under pandemin. Men nu reser sig New York igen. Krisen har dock satt sina spår och ännu är allt långtifrån som vanligt.

Jonas Cullberg
naringsliv@svd.se

NEW YORK. Jeremy Cohen blandar tequila, limejuice och apelsinlikör i en metallshaker bakom bardisken på restaurang Jack's Wife Freda i West Village, New York, en torsdagsförmiddag i slutet av maj.

– Någon har beställt en ovanligt tidig Margarita, förklarar Jeremy Cohen. Sedan stadens restauranger öppnade med full kapacitet igen den 19 maj är det tätt mellan mellan de sorlande brunch-gästerna både inne i Jack's Wife Fredas lokaler och på den soluppvärmda uteserveringen.

Förra våren var New York världens epicentrum för coronapandemin, med närmare 19 000 döda på tre månader. Stadens gator låg öde och många som hade råd flyttade härifrån. Men nu har New York vaknat från dvylan. Nära hälften av invånarna är färdigvaccinerade och många företag återanställer den personal som tvingades gå på grund av pandemin.

Det är ett mönster som har återkommit runt om i USA.

I maj skapades 559 000 nya jobb i USA, enligt den senaste sysselsättningsrapporten som presenterades i fredags.

Det var något sämre än väntat men kan jämföras med april, då motsvarande siffra var 266 000 jobb.

27-årige Jeremy Cohen är en av dem som fått sitt gamla jobb tillbaka. Efter att ha varit arbetslös sedan pandemin bröt ut på allvar i New York i mars 2020 återvände han till Jack's Wife Freda i början av april i år.

– De första två veckorna kändes det ovant att stå öga mot öga med folk igen, men nu börjar man vänja sig, säger Jeremy Cohen.

– Jag är bartender på deltid och skådespelare på deltid, den typiska New York-klichén. Båda de branscherna krossades totalt förra året.

New York drabbades hårdare av coronavirusets ekonomiska konsekvenser än någon annan storstad i USA. På två månader för-

Fakta | Över 8 miljoner jobb saknas ännu

■ **Pandemin slog ut 22 miljoner jobb i USA.**

■ **Fortfarande saknas 7,6 miljoner av dessa arbetstillfällen.**

■ **Arbetslösheten i landet ligger på 6,1 procent, jämfört med 3,6 procent i januari 2020.**

■ **Landets ekonomi ligger på 90 procent av vad den var när pandemin började, enligt CNN:s och kreditanalysoföretaget Moody's Analytics "Back-to-normal-index".**

Källa: New York Times och CNN

→ SvD.se

Pandemin tog tusentals danska krogjobb

Över 7 000 arbetstillfällen i restaurang- och hotellnäringen i Danmarks fyra största kommuner försvann inom ett år på grund av pandemin, rapporterar Fagbladet 3F. SvD.se/bnAoW5

Det är fullt på uteserveringen på restaurangen Jack's Wife Freda i West Village, New York. Foto: Pontus Höök

svann 900 000 jobb i pandemins inledningsfas.

Staden har nu fått tillbaka ungefär 40 procent av förra vårens förlorade arbetstillfällen. Men utvecklingen här, i USA:s ekonomiskt viktigaste stad, går långsammare än på många andra håll i landet.

– New York förlorade flest jobb och har längst väg tillbaka, säger Barbara Denham, ekonom på analysföretaget Oxford Economics.

Det handlar om att viruset slog väldigt hårt mot New Yorks invånare och om utebliven turism när teaterdistriktet Broadway och andra attraktioner stängde.

– Städer vars ekonomi till stor del bygger på turism, som Orlando och Las Vegas, har varit väldigt utsatta, säger Barbara Denham.

– New York har en något mer diversifierad ekonomi, men förlorade två tredjedelar av jobben i hotell och restaurangbranschen.

I andra delar av landet är läget desto bättre. Bland de städer som klarat sig bäst på arbetsmarknadsfronten finns Jacksonville i Florida, Austin i Texas, och Raleigh i North Carolina.

– De här städerna har haft stor inflyttning det senaste året, och har inte haft så strikta pandemiregler vilket har gjort att färre affärsrörelser har tvingats stänga, säger Barbara Denham.

”

New York har en något mer diversifierad ekonomi, men förlorade två tredjedelar av jobben i hotell och restaurangbranschen.

Barbara Denham, ekonom på Oxford Economics.

New Yorks arbetsmarknad väntas vara helt återställd först i slutet av 2022 eller början av 2023, enligt Oxford Economics prognos. USA som helhet beräknas nå den punkten under det fjärde kvartalet nästa år. Merparten av återhämtningen kommer från affärsrörelser som öppnar på nytt, som restauranger, butiker, teatrar, museer och hotell.

– I New York handlar det om att få tillbaka de förlorade jobben i turistsektorn, som utgjorde omkring hälften av de försvunna arbetstillfällena, säger Barbara Denham.

I Chinatowns gränder och på Times Square har turister med selfie-sticks börjat dyka upp igen, om än i betydligt mindre skala än förut. Under sommaren väntas tio miljoner besökare. Men fortsatta inreseförbud gör att de utländska turisterna inte är tillbaka ännu. Broadwayföreställningarna sätter igång igen till hösten och biljetterna till succéföreställningen Hamilton är redan slutsålda.

Restaurangbranschen går i tåten för återväxten av jobb i New York. Här dök 15 000 nya jobb upp under april, och siffrorna för maj väntas bli högre. Branschen har nu tre gånger så många anställda som i samband med botenoteringen i april 2020, när staden var nedstängd. Nyttändningen i restaurangbranschen märks inte minst runt de fullsatta borden på Jack's Wife Freda i New York.

– Allt folk vill göra nu är att vara ute, från morgon till stängningsdags, säger Dean Jankelewitz, som startade restaurangen tillsammans med sin fru Maya för tio år sedan, och döpte den efter sina sydafrikanska farföräldrar.

Fortsättning på nästa sida

→

Näringsliv

–Det finns ett enormt behov av att träffa vänner och dela allt det här vi varit med om det senaste året. Jag ser fler och fler gamla stamgäster som kommer tillbaka.

Stängda gränser och tomma kontor har gjort att restaurangens klientel har förändrats. De utländska turisterna och lunchande kontorsarbetarna har inte kommit tillbaka än.

Det mumlas också om att folk föredrar att ta emot arbetslöshetsersättning i stället för att jobba.

Dean Jankelowitz, restaurangägare.

–Men många som bor i kvarteret kommer och äter fyra–fem gånger i veckan för att stötta oss, säger Dean Jankelowitz.

–På helgerna märks det att turismen från delstaterna runt New York börjar hämta sig.

Fast samtidigt som det nu är högt tryck på restaurangerna så har ett problem uppstått i branschen: Det är svårt att hitta personal, trots hög arbetslöshet. I mars annonserades

Nattlivet är på väg att vakna upp igen – men de utländska turisterna lyser med sin frånvaro. "Många som bor i kvarteret kommer och äter fyra–fem gånger i veckan för att stötta oss", säger Dean Jankelowitz.

Foto: Pontus Höök

närmare en miljon tjänster ut, men 1,7 miljoner färre arbetar i restaurangbranschen nu jämfört med före pandemin. Restaurangkedjor och branschorganisationer varnar för att att bristen på arbetskraft hämmar deras väg tillbaka.

Liksom många andra restauranger söker Jack's Wife Freda efter personal på sin hemsida.

–Det är en utmaning just nu. Många har lämnat stan, eller bytt karriär, säger Dean Jankelowitz och tillägger:

–Det mumlas också i branschen om att folk föredrar att ta emot arbetslöshetsersättning från staten i stället för att jobba.

Det senare perspektivet hörs från flera Republikanska ledande politiker, och från lobbygrupper som USA:s handelskammare. Kritiken gäller att Biden-regeringens extra arbetslöshetsstöd på motsvarande knappt 2500 svenska kronor i veckan. Det är tänkt att stimulera konsumtionen, men får enligt kritikerna effekten att folk stannar hemma.

En rad branscher, utöver restaurangsektorn, har svårigheter att hitta personal i USA just nu. 23 delstater med republikanska guvernörer, däribland Montana, South Carolina och Alabama, har meddelat att de avslutar pandemistödet i förtid, innan det officiellt upphör i september.

Organisationer som One Fair Wage, som arbetar för bättre villkor för restaurangarbetare, menar i sin tur att personalen inte vill komma tillbaka till en ofta mycket lågbetald bransch som dessutom var en av de farligaste att arbeta i under pandemin. Företag som

snabbmatsjättarna Chipotle och McDonald's har nyligen lovat att höja sina minimilöner för att locka tillbaka anställda. Flera restauranger i New York erbjuder också bonusar till nyanställda.

En rapport från finansbolaget UBS noterar att småbarnsföräldrar och amerikaner över 55 år är de grupper som är svårast att locka tillbaka till arbetsmarknaden. Detta tyder enligt UBS ekonomer på att stängda skolor och svårighet att hitta barnomsorg samt rädsla bland äldre amerikaner för att smittas av Covid – hälften av amerikanerna är fortfarande ovaccinerade – är tunga orsaker till bristen på arbetskraft.

För bartendern och skådespelaren Jeremy Cohen på Jack's Wife Freda handlade hans långa frånvaro på arbetsmarknaden till en början om brist på jobb, och därefter om att undvika viruset.

–Min flickvän har en sjukdom som gör att hon har extremt nedsatt immunförsvar. Så jag ville vara vaccinerad innan jag började jobba igen. Det är många restaurangarbetare som inte har vaccinerats än eller fortfarande är oroliga för pandemin och håller sig hemma av den anledningen, säger Jeremy Cohen.

Han hoppas att efterfrågan på personal ska leda till högre löner i restaurangbranschen, som är en av de lägst betalda yrkesgrupperna i USA.

–Många tjänar bara runt 200 dollar mer i veckan på att arbeta jämfört med att få arbetslöshetsersättning och då blir motivationen att komma tillbaka svag, säger Jeremy Cohen. ■

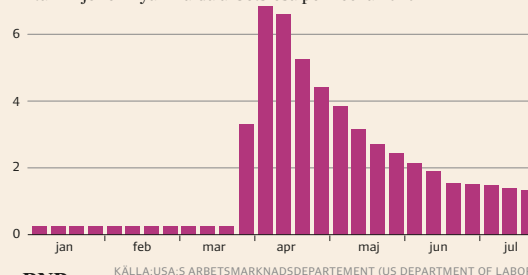
Jeremy Cohen, skådespelare och bartender, drabbades dubbelt när båda hans branscher stängde ned.

Foto: Pontus Höök

Arbetslöshet USA

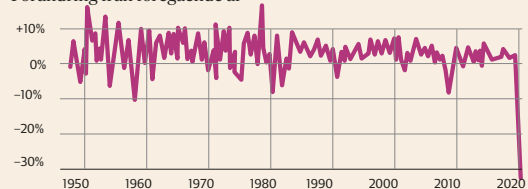
Antal miljoner nyanmälda arbetslösa per vecka 2020

KÄLLA: USA:S ARBETSMARKNADSDEPARTEMENT (US DEPARTMENT OF LABOR)

BNP

Förändring från föregående år

KÄLLA: US BUREAU OF ECONOMIC ANALYSIS